

Slovo k povzbuzení na čtvrtek 14. května 2020, na Svátek sv. Matěje ...
Biblická čtení: Sk 1,15-17.20-26; Ž 113; Jan 15,9-17

Milé sestry, milí bratři,

málokdy se stane, že nějaký svátek téměř „nenaruší“ biblickou četbu na pokračování všedních dnů. Dnes to nastalo, neboť úryvek evangelia je úplně stejný, jaký by se dnes četl, i kdyby byl všední den, jen je delší, takže zítra, dá-li Bůh, budeme číst znovu jeho druhou polovinu. A v prvním čtení slyšíme úryvek ze Skutků apoštolů, z nichž čteme po celou dobu velikonoční, i když se, pravda, tím dnešním vracíme úplně na jejich začátek, do doby mezi nanebevstoupením Pána Ježíše a Letnicemi, ještě před „zrod“ církve sesláním Ducha svatého. Obě dvě dnešní biblická čtení se vztahují k dnes slavenému světcí: ke svatému Matěji. První hovoří o jeho volbě, o jeho stání se apoštolem-náhradníkem. Druhé je z řeči Pána Ježíše na rozloučenou, kdy Pán Ježíš ty, kteří zůstanou v jeho lásce a budou zachovávat jeho slovo, nazývá dokonce svými přáteli. Matěj se jedním takovým stal.

Původně – už od dob konce starověku – se svátek sv. Matěje slavil 24. (nebo 25.) února. Při reformě liturgického kalendáře roku 1970, kdy řada svátků připadajících podle data zpravidla na postní dobu byla záměrně přesunuta na jindy, aby co nejméně svátků narušovalo svatopostní usebranost, bylo jeho slavení přesunuto na nynější 14. květen.

Dnešní svátek – ať už byl slaven po staletí v únoru anebo nyní v květnu – je také už od středověku spojen s velkou poutní tradicí. Ta se váže především k západoněmeckému Trevíru, kde byla ve 12. století objevena schrána se světcovými ostatky, které tam počátkem 4. století měly být – dle starobylého podání – přeneseny svatou císařovnou Helenou přímo z Palestiny. Protože hrobů apoštolů na sever od Alp bylo a je pramálo – krom svatého Matěje snad už jen hrob svatého Jakuba v Santiagu, velmi záhy se do Trevíru začaly konat mnohé svatomatějské poutě, pokračující dodnes.

V Praze je svatomatějská poutní tradice spojena především s malebným kostelem sv. Matěje v Horní Šárce, založeném podle staré legendy knížetem Boleslavem II. už roku 971, tedy ještě před vznikem trevírské poutní tradice. Knížeti se měl na lovu v tehdy hlubokých lesích, při kterém ho napadl medvěd, zjevit právě svatý Matěj a před zvířetem ho zachránit. Boleslav z vděčnosti měl nechat postavit kostel jemu zasvěcený, jak informuje nápis na vnější straně kostela i zachycuje oltářní obraz uvnitř dnes pozdně barokního kostelíka, postaveného roku 1771 na místě původního, který už nestačil ani jako kostel farní, natož kostel poutní (tradice velkých svatomatějských poutí zde začala již koncem 16. století).

Ačkoli letos ani ta už dávno zcela zesvětštělá pražská „Matějská“ nemohla pořádně proběhnout a ačkoli dnes nejsme ani na duchovní pouti u svatého Matěje v Dejvicích, natož v Trevíru či Padově nebo v Římě, kde jsou také další části světcových ostatků, oslavme i my krásný svátek svatého Matěje, světce, apoštola. A nechme se jím oslovit, protože nám určitě má co říci.

Dnešní první čtení je jediným biblickým úryvkem, který o apoštolu Matěji v Novém zákoně máme. O jeho dalším životě a působení existuje sice celá řada legend (legenda – od latinského *legenda*, „věci, které se mají číst“ – je pozoruhodným hagiografickým pramenem: obsahuje pravdivé historické jádro a pravdivé zachycení podstatných vlastností toho či onoho světce, ale co do detailů a okolností nelze v legendě často odlišit to striktně historické od následného narativu): podle nich měl pak apoštolsky působit zejména v Judsku a zemřít mučednickou smrtí v Jeruzalémě. Přesto zůstaňme u samotné biblické zprávy z 1. kapitoly Skutků a právě v ní hledejme to nejpodstatnější, to, co nám samo Boží slovo o dnešním světcí říká.

„Volba Matěje za apoštola“, tak bychom klidně mohli dnešní úryvek nazvat. Matěj je nejprve vybrán spolu s Barsabášem ze všech těch, kteří – podobně jako Dvanáct – byli svědky Kristova veřejného působení a jeho zjevení jako Zmrtvýchvstalého. Oba dva museli tedy patřit k širšímu okruhu Ježíšových učedníků. Posvátný los pak padne na Matěje, právě on má

zaujmout místo uprázdněné Jidášem. Není to Matěj sám, který by si o to řekl, je to sám Pán, který na něj losem ukázal. Apoštol Petr, jak čteme, tuto jeho volbu vidí dokonce předobrazenu ve starozákonním žalmu, který cituje. Matěj svou volbu přijímá, stává se náhradníkem za Jidáše a je přidružen k dvanácti apoštolům.

A právě tímto svým přijetím role náhradníka za Jidáše, přijetím svého údělu jako toho, kdo zpočátku nebyl vybrán, ale kdo byl k Božím apoštolskému dílu zavolán až dodatečně, se stal Matěj přímo ztělesněním toho, že v apoštolské službě nejde primárně o jejího vykonavatele, ale o službu samotnou, o Pána Ježíše působícího skrze tuto apoštolskou službu. Proto nevádí, když je k ní nyní vybrán „jen“ jako náhradník, dodatečně. A to je právě oslovující.

Předně je to stálým mementem a zpytováním svědomí pro všechny, kterým – nehodným a slabým – je nějak svěřena Kristova apoštolská služba (jako biskupům a kněžím). Ti všichni by si (my všichni bychom si) s pohledem na Matěje měli připomenout, že nejde primárně o ně (o nás), ale nejprve a především o Krista, kterého svou službou, zejména tou svátostnou zprostředkovávají (zprostředkováváme). Přečtivši to ve své slavné a půvabné knize *Plná sláva* vyjádřil Bruce Marshall: Když je jeden z hrdinů knížky, jeden kněz jmenován biskupem a blíží se jeho svěcení, jeho kněžský kolega mu k tomu blahopřeje slovy, aby nikdy nezapomněl, že on má být jen svícem, zatímco to, o čem jde, je světlo, které nese, které jako biskup bude nést.

Něco takového ale neplatí zdaleka jen o kněžské či biskupské službě. Něco velmi podobného se týká jakéhokoli dobra, k jehož vykonání je člověk Bohem povolán, připraven, vybrán a vylosován. V případě žádného dobra, jež je přeci vždy nějakou přítomností Boha, Krista, nejde až tak o to, kdo konkrétně to či ono dobro koná, ale o dobro samé, o Boha, o Pána Ježíše. Proto Matějův příklad oslovuje nás všechny, protože my všichni jsme Bohem povoláni, tedy „vylosováni“ dobro konat.

Jen pokud nám bude jasné, že jde nejdříve o vykonání dobra a pak teprve případně o nás jako jeho vykonavatele, budeme ochotni to či ono dobro s radostí vykonat vždy, jakmile k němu budeme povoláni. I bez odezvy, i bez toho, abychom byli při jeho konání viděni a za jeho vykonání chváleni, klidně ho budeme ochotni vykonat i jako náhradníci, dodatečně k dobrému dílu přizvaní, prostě jako Ježíšovi „přátelé“.

Takový postoj je důležitý vždy a všude. Zvláště však pak v dobách těžkých, kdy je dobro třeba konat skutečně a leckdy i rychle, zejména pak na místech a v prostředích, kde není nikdo jiný, kdo by dobro mohl vykonat. Anebo prostě vždy, když na nás padne nějaký ten „Boží los“, když poznáme, že nástroji toho či onoho dobra máme být zrovna my.

Kéž by nám všem byl svatý Matěj vzorem a patronem. Navíc když etymologie jeho jména je tak hezká: volně přeloženo znamená něco jako „Dar Boží“. Kéž bychom konáním dobra, klidně i jako náhradníci, byli darem Božím pro své okolí, pro svou dobu – i pro dobu pandemie a po pandemii, pro svou částku světa, do níž jsme vrženi.

A budeme-li k tomu chtít být povzbuzeni, udělejme si někdy pout' ke svatému Matěji v Horní Šárce, přečtěme si nápis na kostele, podívejme se na oltářní obraz, pokloňme se Pánu a pomodleme se. Stará poutní cesta tam už sice dávno neexistuje, ale pořád je to krásné místo, především duchovně, ale i svou malebností.